

Bijna twee op de vijf wer-
kenden ziet een betere
balans tussen werk en
privé als belangrijkste
welzijnsindicator
(foto: Poberezhna/
Shutterstock).

MEER DAN ECONOMISCHE GROEI ALLEEN

BREDE WELVAARTSINDICATOR WAARDEVOLLE GRAADMETER

Het bruto binnenlands product als hét criterium voor voorspoed heeft als het goed is zijn langste tijd gehad. Er zijn immers veel meer aspecten van invloed op het welbevinden van mensen. Denk aan veiligheid, gezondheid, sociale relaties en woongenot. Een gecombineerd cijfer van dergelijke indicatoren geeft inzicht in de brede welvaartsbeleving. Die blijkt vaak minder snel toe te nemen dan het bruto binnenlands product. Economische groei heeft dus niet alleen positieve aspecten. Des te belangrijker is het om bij beleid te sturen op brede welvaart. Dat is niet eenvoudig.

Om economische ontwikkeling te meten, was er decennialang een vaste waarde: het bruto binnenlands product (bbp). Dit cijfer was het ijkpunt voor de voorspoed in een land. Overheden maakten beleid op basis van de ontwikkeling ervan.

GEEN COMPLEET VERHAAL

Toch vertelt het bbp niet het complete verhaal als het gaat om het welbevinden van mensen. Soms is zelfs sprake van een negatieve correlatie. Om de groeiende onlineverkoop logistiek te verwerken, worden grote groepen flexkrachten ingezet, vaak slecht betaald en met amper

baanzekerheid. En een oververhitte huizenmarkt leidt ertoe dat amper een betaalbare woning te vinden is.

INTEGRALE WELZIJSINDEX

In 2016 introduceerden de onderzoeksexpertise Instituten voor Open Samenlevingen van Universiteit Utrecht en RaboResearch een alternatief voor het bruto binnenlands product: de Brede Welvaartsindicator (BWI). Deze eerste integrale Nederlandse welzijnsindex bestaat uit elf dimensies (zie illustratie): gezondheid, veiligheid, persoonlijke ontwikkeling, inkomen, milieu, baanzekerheid,

wonen, maatschappelijke betrokkenheid, sociale relaties, subjectief welzijn en de werk-privébalans. Iedere dimensie kent een aantal variabelen; in totaal zijn dat er 21.

REGIONAAL EN INTERNATIONAAL

Aanvankelijk werd de BWI op landelijk niveau in kaart gebracht. Al snel werd de meting fijnmaziger, per provincie en per arbeidsmarktregio. Waardevolle informatie, want het is cruciaal om op gebiedsniveau inzicht te krijgen in de welvaartsbeleving. De directe omgeving heeft veel invloed op de kwaliteit van leven die

mensen ervaren.

De BWI sluit aan op het raamwerk van het Better Life Initiative van de OESO. Dat maakt het mogelijk om in de toekomst brede welvaart ook internationaal te vergelijken.

ACTUELE RANGLIJST

In het BWI-onderzoek van Universiteit Utrecht en RaboResearch over 2019 kennen de regio's Utrecht en Het Gooi en Vechtstreek de hoogste brede welvaart. Zuidwest-Friesland is nummer 3. In deze gebieden is het relatief veilig; ook zijn mensen er gemiddeld meer tevreden met hun woning. Daarnaast zijn inwoners van Utrecht en Het Gooi en Vechtstreek gezonder, hoger opgeleid en is hun baan-zekerheid groter. Met name in Het Gooi en Vechtstreek liggen ook de inkomens hoger.

Rode lantaarndragers op de BWI-ranglijst zijn Groot-Amsterdam, Groot-Rijnmond, Delfzijl en omstreken en de agglomeratie Den Haag. In de grootstedelijke regio's ervaren inwoners de gevolgen van hoge bevolkingsdichtheid en intensieve economische activiteit: lagere milieukwaliteit, minder veiligheid en een lagere woontevredenheid.

GROTE BOOSDOENER

Tot de financiële crisis van 2008 stegen zowel het bbp per hoofd van de bevolking als de BWI. Wel groeide het eerste cijfer sneller. Dit maakt duidelijk dat een floreerende economie ook negatieve gevolgen heeft, zoals eerder geschetst. Denk aan een verslechterde werk-privébalans en een krappe woningmarkt waardoor de woontevredenheid afneemt.

De afgelopen twintig jaar was de groei van de brede welvaart volgens de onderzoekers van RaboResearch relatief bescheiden. Grote boosdoener was de financiële crisis van 2008. De brede welvaart kreeg daarna een stevige knauw en het duurde tot 2013 voor weer een stijging optrad. Pas in 2018 werd het niveau van voor de financiële crisis bereikt. Het bbp per hoofd van de bevolking was veel sneller weer op het oude niveau.

PLUSSEN EN MINNEN

Met die wetenschap dient de vraag zich aan wat de gevolgen van de coronacrisis zijn voor de welvaartsbeleving. De brede samenstelling van de BWI zorgt voor plussen en minnen. De meeste mensen hebben vooralsnog hun baan en inkomen behouden. Uit sociaal oogpunt hadden de lockdowns een negatieve impact. Andere kant van de medaille: in veel gevallen zorgde het thuiswerken voor meer rust en minder stress.

SPECTACULAIRE VERBETERING

Dit wordt bevestigd door recent onderzoek van ABN Amro naar het welbevinden van medewerkers in zeventien economische sectoren. Wat blijkt? Hun welzijn is in 2020 substantieel verbeterd. Thuiswerken lijkt daarbij een grote rol te spelen. Bijna twee op de vijf werkenden ziet een betere balans tussen werk en privé als belangrijkste welzijnsindicator.

Opvallend is dat het welzijn ook omhoog ging in sectoren waar thuiswerken niet mogelijk is. Zo voelt personeel in de bouw zich volgens het onderzoek veiliger dan voorheen, omdat de kans op ongelukken door de coronabepalingen flink afnam.

NIET ACHTEROP RAKEN

De impact van de corona-uitbraak laat vooralsnog een gemengd beeld zien. Toch pleiten de onderzoekers van RaboResearch ervoor om gericht te werken aan het verbeteren van de brede welvaart. Anders bestaat het gevaar dat we door de coronacrisis langdurig achterop raken, net als na de financiële crisis.

Hoopgevend is de toenemende aandacht voor brede welvaart als veelzeggende graadmeter voor de staat van het land. Op verzoek van de Tweede Kamer voert het CBS jaarlijks een Monitor Brede Welvaart uit. En het welbevinden van inwoners is steeds vaker een jipspunt voor regionale en lokale overheden.

Niet alleen de overheid, ook het Nederlandse bedrijfsleven onderkent het belang van brede welvaart. MKB-Nederland en VNO-NCW legden begin 2021 vast dat zij naast economisch succes ook aandacht hebben voor het welbevinden van de Nederlanders.

COMPLEXE OPGAVE

Nu de bewustwording over de waarde van de integrale maatstaf toeneemt, is het zaak ook daadwerkelijk te sturen op de toename van brede welvaart. De onderlinge samenhang van de verschillende aspecten maakt dat tot een complexe opgave. Zo zorgt groeiende bedrijvigheid voor werkgelegenheid maar kan het milieu hierdoor negatief beïnvloed worden. Ook kunnen keuzes voor de korte en langere termijn op gespannen voet met elkaar staan. Om in dat krachtenspel de juiste afwegingen te maken, is een schone maar zware taak voor een nieuw kabinet.

